

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ————— 20 coroane.
Pe jumătate de an ——— 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA:

Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Impreunarea Bisericilor ortodoxe române de pe teritoriul României-Mari într'o singură Biserică și raportul acestei Biserici față cu statul.

Incepem a publica azi un operat, care este lucrat, la încredințare, pentru congresul preoțesc, ce s'a proiectat de curând. Publicăm acest operat din motivul, că aceasta chestiune este dintre cele mai actuale azi și în viitorul apropiat, și merită să fie cunoscută și altor factori ai noștri și ca astfel — pentru interesul de bună îndrumare a lucrurilor — să poată lua cuvânt în aceasta chestiune și alte persoane bisericești.

Venerabil Congres!

România-Mare a trăit, până de curând, d'abiă în taina inimilor noastre obidite. Azi însă România-Mare este o realitate, pe care o trăim și cu trupurile noastre și care ne îndeamnă să căutăm a ne pune și sub raportul ierarhic-bisericesc, în consonanță cu aceasta realitate politică.

Oriental ortodox are o tradiție, de a-și ordona viața bisericească pururea în cadrele existente ale statelor politice. Cu atât mai vartos — și mai veseli chiar — avem să ne gândim noi acuma la o nouă ordonare, internă, a Bisericii noastre între hotarele patriei noi și largite, și la o satorire a unui cât mai demn și fericit raport extern al Bisericii față cu puterea nouă de stat.

I.

Gândul nostru sboară, întâi de toate, la acea venerabilă orânduire a ortodoxiei — canonul 34 apostolesc — care ne vorbește despre „Episcopii fiecărui neam” sau națiune, că trebuie să aibă și să-și recunoască pe unul dintre ei ca Protos sau întâi șezători între dâșii.

Raportul acesta, de cohesiune canonică între Români ortodocși înstrăinați și între frații lor liberi nu a existat în sensul propriu sau jurisdicțional, decât numai între Ardeal și Muntenia, stând noi în legătură de subordonațiune canonică către mitropolitul Ugro-Vlahiei (din Târgoviște, mai apoi de București), ca și exarh patriarhal al Plaiurilor, d'abiă până la sfârșitul veacului al XVII-lea, când — prin unirea cu Roma — s'a spart unitatea religioasă a Românilor și ni-se întrerup și legăturile ierarhice cu mitropolitul Munteniei de atunci.

Biserica moldoveană, prin mitropolitul Moldovei, cuprindea în legăturile sale Bucovina, până la 1777, când o fură mi-

șelia austriacă, precum și Besarabia, răpită în două rânduri (1812 și 1878) de Rusia, care azi se sbate în certarea lui Dumnezeu pentru atâtea silnicii.

Fărîmițarea aceasta politică a neamului românesc a creiat referințe canonice nouă, unele din ele fiind cele mai nefirești. Ardealul și părțile lui limitrofe dela apus, în lipsă de episcopi sunt puși sub ascultarea ierarhiei sârbești, până la 1864. Bucovina, ruptă din corpul Bisericii Moldovene, e supusă și ea, mai la început, „în spiritualibus” Carlovețului, apoi figurează ca episcopie exemptă sau de sine stătătoare, până la 23 Ianuarie 1873, când, constituită în mitropolie, i-se dă jurisdicție peste Sârbii din Dalmația — celalalt extrem al imperiului habsburgic, clădit pe „divide et impera”. Besarabia, îmbrâncită și brutalizată, dimpreună cu noua sa mitropolie creiată la 1812, e aruncată sub ascultarea bisericii rusești. Iar noi, cei de sub stăpânirea ungurească, de o vreme încoaci, am fost siliți să trăim în o atare izolare de către Biserica din regat, încât la urcarea penultimului nostru mitropolit în scaun, guvernul unguresc i-a luat în nume de rău, că nu pe calea diplomației de stat, ci direct și-a anunțat fratelui său duhovnicesc dela București, urcarea în scaunul de arhiepiscop-mitropolit.

Azi însă, când silniciile politice medievale, pier dimpreună cu hotarale politice nefirești dintre frații de acelaș sânge și când neamul românesc este constituit în o unitate politică sub ocârmuirea gloriosului nostru Domn desrobitor Ferdinand I: e la locul său, să ne ocupăm de ideia, mai bine zis, de necesitatea de ordin canonic, de a ne creia canonicăscă unitate bisericească, prevăzută în canonul 34 apostolesc, și, întâi de toate, ca mitropolia noastră să-și reia firul relațiilor canonice întrerupte la 1700. De sine înțeles, că și celelalte Biserici surori din provinciile nouă ale regatului României vor urmă a se acomoda poruncii aceluiăș canon, după care pe unitatea politică trebuie înființată unitatea ierarhică-bisericească.

Ba și mai mult: Ajunși odată la unitatea politică și ierarhică-bisericească, avem și noi dreptul să ne gândim chiar și la înființarea demnității de patriarh ortodox român.

Toate popoarele creștine — ortodoxe și eterodoxe, deopotrivă — din Orient își au patriarhii lor: ortodocși respective și eterodocși. Pe lângă cele 4 patriarhate vechi și ortodoxe, mai există patriarhi eterodocși pentru Coptii din Egipt în

Kairo; pentru Iacobiții din Siria și Mesopotamia patriarhul, numit maphrian, în Karamit; pentru Haldei patriarhul din Mosul și altul „unit” cu Roma în Urmia (Persia).

Dar în afară de aceasta tradiție ce se întinde în Orient până în zilele noastre, Români din sudul Dunării au avut, pe timpul imperiului româno-bulgar, patriarhie comună cu bulgarii, la Trnova. Sârbii, ajunși în evul mediu, la unitatea politică, și-au înființat de asemenea patriarhatul lor național în anul 1... Mai apoi Rușii, la 1589, obțin și ei pentru biserica lor ortodoxă dignitatea patriarhală, până la 1721, când țarul Petru cel Mare înlocuește patriarhatul cu organizația sinodală. Sârbii din fostul regat ungar, unde s'au fost refugiat patriarhii sârbești de Ipek, păstrează și azi aceasta dignitate, care probabil se va mută iarăși în Serbia largită. Și dacă și Bulgarii au un „exarhat” național bulgar, de ce nu ne-am gândi și noi la reînvierea patriarhatului vechiu, româno-bulgar, acum ca patriarhat românesc al României întregite?! Canonul 34 apostolesc ne dă și nouă acest drept! Pentru demnitatea de patriarhat ortodox român este predestinat scaunul de mitropolit-primat al României.

Ce vi-se pare de Hristos?

Al cui fiu este El?

(Mateiu 21, 42.)

De F. Bettex. Trad. de N. Tandreu, preot.

(Urmașe.)

IX.

Iar dacă am crezut în el și am recunoscut, că el este Fiul Dumnezeului celui viu, atunci trebuia să privim și gloria Cuvântului, care trup s'a făcut; după ce am văzut îndeajuns înjosirea lui. Pentru că glorios a fost el și în zilele vieții sale pământești pentru ori și cine, care l-a privit cu ochii deschiși ai spiritului său, pentru fiecare, care născut fiind din adevăr auzea glasul și înțelegea cuvintele lui.

Mai întâi, chiar și dacă el n'ar fi avut chip și nici frumsețe exterioară, a fost fără de păcate. Gândește-te acum la omul, pe care-l iubești și-l cinstești mai mult, de ce îl cinstești și îl iubești oare? Tu zici, pentru că el este plăcut, amabil, binevoitor, nobil, generos, curat, pe scurt, pentru că el este bun. Și adeseori ți-se pare, că încă nu-l poți îndestul admiră și onoră pentru toate aceste calități; deși și el le are totuși pe toate numai într'o măsură mai restrânsă, ba spunând adevărul, ele se află în cei mai buni dintre noi.

oamenii păcătoși numai ca ceva negativ; precum d. e. fericirea noastră este cu ceva mai bine decât nefericirea, pacea noastră cu ceva mai puțin decât cearta și gălceava, sănătatea noastră cu puțin mai bine decât boala, tot așa bunătatea noastră este numai o răutate mai nepronunțată, liberalitatea noastră numai o liberare parțială de egoism și de avariție și dacă facem numai a zecea parte din ceea ce Dumnezeu dela noi, deja ne și socotim între oamenii cei activi și virtuoși ai Lui. Totasemenea și cea mai clară cunoștință a noastră este o minciună, chiar și atunci când cuvintele sunt adevărate. În Isus Hristos însă a fost aievea iubirea, dreptatea absolută, desăvârșita lăpădare de sine; în el a fost tot ceea ce iubim și admirăm noi la un om, sau la mai mulți, dar fără cel mai neînsemnat amestec de imperfecțiune. Cum trebuie să te încante o astfel de excelență de calitate?! Cu câtă liniște și nădejde se puteau încrede în el ucenicii lui, cu ce fel de intimitate se puteau uita la el! Noi nu ne puteam face nici idee despre aceea.

De bună seamă, că pentru aceia, cari aveau inimă vicleană, cari erau plini de murdărie, de trufie și de egoism, chiar și numai prezența lui trebuia să fie un adevărat chin. Sunt oameni, ce e drept și ei înșiși păcătoși, dar cari viețuiesc în Dumnezeu, a căror singură privire este o pedeapsă pentru cei păgâni, pentru cei certați cu ei și cu lumea; cu cât mai mult a trebuit să se întâmple aceasta la Hristos; cum trebuie să se nască în atari oameni simțământul: „Ce este nouă și ție Isuse, fiul lui Dumnezeu cel preainalt, ai venit mai înainte de vreme, să ne pierzi pe noi“? De aici ura turbată a dușmanilor lui. Singură prezența lui îndreptă pe oameni, despărțea binele de rău și arăta fiecăruia în care principiu trăiește. Și ori că-i cădeau la picioare și-l adora, ori că scrâșneau din dinți și ridicau asupra lui pietri; indiferent nu rămânea nimenea, care ajungea în atingere mai deaproape cu el.

El era apoi o autoritate infalibilă. Totdeauna și pretutindenea se dorește mintea omenească după așa ceva, după o normă, după o conducere, după un model de viață. Cât umblă și aleargă și caută omul, ca să găsească o carte sau un om, pe cari să-l poată socoti de o autoritate dătătoare de măsură, în religione sau știință, în artă sau în viața publică și aflându-o,

cum se leagă apoi de ea, cum o cinstește; în judecățile bărbaților creștini își află legea spiritului său, mângâierea și siguranța. Câte milioane de catolici cred d. e. în infalibilitatea religioasă a papei în materie de credință. În Hristos însă au aflat învățăceii lui cu totul altfel de autoritate, una care-și purtă în fiecare clipă legitimitatea ei absolută; întocmai precum soarele are în sine dovada că luminează. Ori unde merge el, sau se opreă, de vorbiă ori de tăcere, totdeauna ce el spune și facea eră perfect adevărat, totdeauna lovea cuiul în cap, la aceea nu mai eră nimic de adăugat, niciodată nu eră nici prea mult, nici prea puțin, imediat aveă simțământul adevărului deplin, a corăspunderii desăvârșite.

Niciodată nu puteai face altceva, decât să te minunezi într-una de o existență așa de perfectă și să o admiri pururea, meditând mult la cea mai mică părțică din desăvârșirea lui. Cât de bine trebuie să se simtă în societatea unui astfel de om ori cine, care născut fiind din adevăr, se supără și atunci zilnic, ca și fiecare creștin de astăzi de aceea, că lumea aceasta viețuiește încă atât de mult în minciuni, că noi toți trăim fără să vrem și fără să știm în neadevăr, că noi niciodată nu ne nizuim, ca să fim și în realitate ceea ce suntem și să ne arătăm așa cum suntem. Ci prin prejudeții, din slăbiciune sau din trufie, din ură sau din iubire față de oameni vrem să fim și să părem a fi totdeauna mai mult, ori mai puțin decum suntem aievea. El însă a fost un om, ca și în cele mici, a fost adevărat, da, el a fost însuși adevărul. Și precum isvoresc din această ființă absolută toate virtuțile, pe cari le admirăm separate la unul sau la altul, întocmai așa iese la lumină și curajul! Este ceva frumos din partea unui om inimos, fără frică, neamăgit de împrejurări sau de mediu, rămâne totdeauna același, își spune cauza lui răspicat și deschis, căruia-i cetești din ochi; el nu cunoaște frica, nici cutremurul, nici îndoiala, nici lingușirea. În Hristos au fost și toate acestea în cea mai desăvârșită perfecțiune. Ori de-l încunjură pe el o mulțime înfuriată, care vrea să-l ucidă cu pietri, ori că mamele își aduceau pe pruncii lor să-i binecuvinte, dacă valurile îi umpleau barca de jumătate, sau că el se suia pe munte și mângâia pe cei săraci, promițându-le ceriul: el rămâne totdeauna același, nu

cunoaște nici o frică. La el nu observai nici o privire timidă, nici o încrețitură plină de grije. Cât de sigur, cât de liniștit trebuia să te simți lângă el!
(Va urmă.)

INFORMAȚIUNI.

Congresul preoților — amănat. În speranță, că situația politică se va lămurii în scurtă vreme astfel, ca la congresul preoțesc să poată participa mai cu ușurință și reprezentanții preoției din dieceza Aradului și Caransebeșului, prin aceasta se comunică tuturor celor interesați, că ținerea congresului preoțesc, convocat la Sibiu pe 20 și 21 Februarie st. v. a. c., se amână cu două săptămâni, fixându-se zilele de Mercuri 6 (19) și Joi 7 (20) Martie 1919.

Rugăm toate ziarele să binevoiască a reproduce acest comunicat, iar pe dd. referenți, cărora li s'au încredințat elaborarea proiectelor necesare spre a servi ca bază la discuția singuraticelor puncte dela ordinea zilei, îi rugăm să trimită lucrările lor cu 10 zile înainte de deschiderea congresului. Tot în acest termen să se anunțe participarea la ședițele congresului. — *Convocătorii congresului preoțesc.*

Conferința episcopescă. Prelații bisericii greco-catolice române au ținut zilele trecute conferința episcopescă. S'a hotărât ținerea sinoadelor diecezane, apoi a celui provincial. Redactarea unui memoriu către Consiliul dirigent, în care să se arate relațiile de drept ale bisericii unite față de stat și dorințele ei față de statul român.

Terorism. Trupele maghiare și bandele săcuesti au pornit Joi și Vineri o adevărată goană contra satelor și a gardelor noastre și a intelectualilor români din Arad și jur. În Șiria au fost ciocniri sângeroase. Dl avocat Hotăran a fost deținut și maltrat în chip neomenos, iar dna și tânărul Hotăran Măcelăriți. În Chișineu au deținut pe avocatul Dr. Gh. Popoviciu și pe fiul d-sale. În Arad pe comandantul gardei naționale, căpitanul Rîșcuța, pe care l-au dus la Seghedin. Cu greu au putut scăpa membrii consiliului național. În Arad se află o mulțime de preoți și intelectuali refugiați. Ziarul „Românul“ și-a sistat apariția. De pretutindeni ne sosesc veștile cele mai triste. Suntem lăsați pradă anarhiei bolșeviste și urei neîmpăcate.

Consiliul național român din Orăștia a cerut la locurile competente, ca regimentul român ardelean, ce se înființează în Orăștie să poarte numele aviatorului Aurel Vlaicu, care s'a născut lângă Orăștie, și-a făcut școlile aici și e primul aviator român, care s'a jertfit pentru neamul românesc.

Din trecutul comunei Șimand*).

Episcopul Iosif Putnic.

Comuna noastră Șimand, care în anele vechi apare pe la anul 1387 sub numirea de Apás, a fost un loc foarte însemnat în vecinătatea fostului rege Zent. Șimandul pe vremea aceea eră anexat domeniului capitular dela Orod și două familii nobile se încearcă a o înstrăina de către căpitanul dela Orod și anume: Ladislau voevodul Ardealului și pruncii lui Stefan Losoncy.

În vremurile acelea locuitorii comunei erau unguri, însă sub invaziunile Turcilor ungerimea a pierit cu totul, mai târziu parte au emigrat, parte s'a colonizat între diferitele rasse.

Cam pe la anul 1770 o familie nobilă (nemeșească) stăpânea o parte din comună — eră familia nobilă Szaploncay de Tivodory și din aceasta familie în anul 1776 se naște cel mai fervent luptător contra curenților lui Moise Niccoară, care împreună cu alți români de omenie și aleși ai neamului de pe timpurile acelea lucră din toate puterile pentru despărțirea ierarhică de Sârbi. Acest fervent contrar a fost administratorul Iosif Putnic.

Venind dela gară spre dreapta aproape de biserică și azi se poate vedeă pe malul drept al lacului Seliștioara, curtea cu parcul împodobit de brazi, în care la anul 1776 din părinții Dimitrie Putnic și Maria născ. Szaploncay de Tivodori se naște episcopul Iosif. Peste alți doi ani un alt copilăș împodobește cercul familiar,

* Din Monografia comunei Șimand ce va apare.

e Pavel, care ca eroicesc ofițer luptă în garda nemeșilor unguri, dar în anul 1811 în urma ranelor primate moare în Ardeal, adus fiind acasă și înmormântat în cripta de sub naia bisericii din Șimand, și pe urmă fiica Ana măritată Palik Uceveni mare domn în Furluk.

Tânărul Iosif prin legăturile mari ce le aveă cu unchiul său metropolit Moisa Putnic se dedică preoției și de tot tânăr în etate de 32 de ani, la anul 1808 e sfințit de episcop pentru vlădicia dela Pakratz. Dorința lui eră să fie cât aproape de moșia familiei din satul Șimand și prilej i-se imbie, căci murind episcopul Aradului Pavel Avacumovici, în anul 1818 ajunge de administrator al diecezei Arad.

Fiind un om foarte frumos precum îl arată și icoana aflătoare la patriarhia sârbească dela Carloviț între icoanele mitropoliților sârbi și fiind favoritul mitropolitului Stratimirovici precum și având legături mari cu nobilimea dela comitat prin mamă-sa, care eră descendenta unei familii nobile ungurești, a putut să-și ducă la îndeplinire toate poștele inimei sale.

Astfel apoi gândul Românilor de pe vremurile acelea de a aveă ei un episcop român, rămâne numai un vis deșert, căci de câte ori făceau câte o jalbă la împăratul, toate istanțele clerului și ale poporului român erau zădărnice atât de Putnic, cât și de mitropolitul Stratimirovici. Glasul Românilor eră glasul celui ce strigă în pustie, căci atât Putnic cât și Stratimirovici doreau de episcop la Arad pe arhimandritul Ștefan Stancovici, căruia însuși episcopul Putnic i-a fost patronul.

Cât de mult l-a dorit de episcop la Arad pe acest arhimandrit se vede mai bine din epistola, care a scris-o el din Pojon în anul 1825 lui Stancovici, în care între altele îi comunică cum a fost primit la împăratul și cum împăratul l-a primit cu dragoste și la rugarea lui de a-l transfera din Arad la Timișoara i-a zis „Recomandați-mi un om bun în locul d-voastră“. La aceasta i-a răspuns Putnic: „Mai bun mai cinstit și mai moral nu știu pe nimenea, decât pe arhimandritul Stancovici“. La aceasta i-a răspuns împăratul: „Pe acesta mi l-a recomandat chiar și metropolitul Stratimirovici (205—29 Nov. Arhiva episcop. sârb. Timișoara). Nimic nu arată deci mai lămurit planul lui Putnic, decât aceasta corespondență și convorbire între el și curtea din Viena pentru de a așeză de episcop la Arad pe arhimandritul Stancovici.

Neputându-și duce la îndeplinire planul său de a așeză în scaunul vlădicesc dela Arad pe arhimandritul Stancovici și ajungând acesta episcop de Buda, pleacă la Viena în audiență la împăratul rugându-l să-l transfereze la Timișoara, la ce împăratul i-a promis că-l va transfera și când „mi-am luat rămas bun dela împăratul și am ajuns la ușa mi-a zis împăratul zimbând: trăiești și rămâi sănătos deocamdată“ și Iosif e transferat la Timișoara la anul 1828. (206. Arhiva episcop. sârb. Timișoara.) Păstorește însă numai până în 17 Iulie 1830 conducând cea din urmă sesiune consistorială se bolnăvește și astfel bolnav pleacă la Șimand. Trei luni petrece la moșia sa, unde în ziua de 4 Noemvrie 1830 lovit de apoplexie după o sbuciumarea de 80

Preoți refugiați. Cetim în „Tribuna Bihorului”, că Oradea-mare și alte orașe sunt pline de preoți refugiați dinaintea săcuilor. Bandele sămăiești intră și în biserici, injurând și făcând magazine din ele, iar din școli își fac conac.

Craiu Nou. Sub numirea aceasta apare la Sibiu o revistă literară bilunară, redactată de Inii Tiberiu Moșoiu și Nicolae Cibin, într'un stil românesc stăpânit de un sentiment înalt. Abonamentul e 18 lei la an. Administrația str. Măcelarilor 45.

Calendarul nou în armată. Cu 1 Februarie n. s'a introdus în armata română calendarul regorian.

Prisionierii noștri din Italia au plecat din porturile Italiei, cu mai multe vapoare. Ei vor fi lebarcați deadreptul în porturile României.

Aviz. Dl Ioan Lipovan născ. la 2 Noemvrie 895, în Toracul-mic, com. Torontal, pierzându-și originalul diplomei sale de învățător, liberat în 6 Mai (8 Iunie) 1916, sub Nr. 184-1915/16, cu latul de 6/19 Februarie 1919, Nr. 176 P—1918/19 s'a estradat duplicatul acelei diplome, prin e originalul se declară de anulat. Arad, la 6/19 februarie 1919. *Dir. inst. ped. gr.-or. rom. din Irad.*

Cehii și școlile maghiare. În comitatul Șașos Cehii au închis școlile ungurești și au demut 41 de învățători din simplul motiv, că n'au oit să depună jurământ guvernului ceho-slovac.

Schimbul de marfă între România și statul ceho-slovac s'a hotărât în ministerul din București. În schimbul petrolului, statul ceho-slovac a liferat material pentru căile ferate, pentru lurul minelor, ștofe și articoli de îmbrăcăminte.

Reorganizarea bisericii ortodoxe de dincolo de Carpați. La consfătuirea preoților din tractul ăgărașului, ținută în 18/31 Ianuarie, părintele al. Literat a comunicat preoților prezenți, că mitropolitul Pimen al Moldovei l-a însărcinat să ducă la cunoștința preoților din acel tract, că biserica ortodoxă din România se va reorganiza și va primi întru toate Statutul Organic al marelui Șaguna. Părerea tuturor factorilor responsabili de dincolo de Carpați e, că Statutul Organic e un statut model și numai pe temeiul principiilor cuprinse acolo se poate clădi viitorul bisericii ortodoxe. Rușii au studiat statutele e autonomie ale tuturor bisericilor și s'au conins, că Statutul organic al lui Șaguna e minuat și Kerenski împreună cu o pleiadă de bărbați conducători au fost de părerea că și biserica Rusiei să adopteze Statutul organic.

Manuscrisele furate dela Academia Română. Urma tratatelor urmate între guvernul român și autoritățile militare franceze din Orient, ace-

stea din urmă au cerut o listă de manuscrisele luate de Bulgari în timpul ocupațiunii dela Academia Română. Aceasta listă a fost făcută. Ea cuprinde manuscrisele slavone de cea mai mare importanță pentru noi. În special pravilele împărătești în această limbă — au fost luate de năvălitori.

Cei cari au rămas în teritorul ocupat își aduc aminte de sigur de emoția, care a cuprins Bucureștii în dimineața, când doi savanți (?) bulgari au năvălit în Academie și au ridicat fără alte forme, aceste manuscrise. A trebuit protestările energice ale publicului, pentru ca Nemții să le aducă pentru moment înapoi.

Totuși mai târziu au fost ridicate pe cale oficială, sub pretext că, Bulgarii au trebuință de ele pentru a studia vechia lor limbă.

E de nădăjduit că autoritățile militare franceze vor avea puțința să repună Academia în posesiunea acestor prețioase documente ale trecutului nostru. — (Rom.)

Un institut monumental în Franța. Ziarul parisian *Matin* aduce știrea că în Franța se proiectează clădirea unui institut național de proporții uriașe, în memoria războiului. Clădirea va cuprinde un număr mare de săli, galerii, coridoare și amfiteatre pe-o întindere de 4500 m. cvadrați și picturi fresco cu motive din cele mai mari lupte ale războiului mondial vor împodobi această clădire monumentală. În acest institut național vor fi expuse portretele celor 1,040.000 soldați grupați după regimente, cari și-au dat vieața pentru Franța. Tuturor generalilor, cari s'au distins li-se vor ridica busturi. Institutul va avea și un muzeu, în care vor fi păstrate toate obiectele privitoare la războiu precum și o bibliotecă, iar în legătură cu aceste se va înființa o catedră de istoria războiului. Proiectul a fost prezentat în comisia camerei și în curând va fi desbătut în cameră și senat.

O rublă — un leu. În Basarabia s'a fixat cursul rublei la un leu. Pe timpuri o rublă eră 5 lei, în ajunul războiului 3, și înainte de revoluția rusă 2 lei 50 bani.

Mulțămii publică. Din dragoste creștinească ce au avut cătră sfânta maică biserică au dăruit pe seama bisericii următorii: Dl notar cercual Ștefan Szöllösy, Petru Malița, Georgiu Pulle și Ioan Pulle (Bocioc) un rând de odăjdii în preț de 700 coroane. Ioan Malița un potir de argint de china, 150 cor. Eva Mocioc o cădelniță, 100 cor. Moisiu Balazin, o evanghelie, 40 cor. Floare Pința, un molitvelnic 11 cor. Ioan Badian, (a copilului) un apostol 39 cor. 97 fil. Eva Vidu o cruce de argint 80 cor. Primească numiții donatori în numele comitetului parohial mulțămii noastre. Ursad, la 27 Ianuarie (9 Febr.) 1919. *Georgiu Cherecheșiu, preot adm.*

ore în brațele bătrânei sale mame în etate 54 de ani și-a dat sufletul.

Circularul, care anunță moartea lui e dat episcopul Stancovici din Buda, în ziua de Noemvrie 1830, în care îi descrie așa și faptele, fiind cel mai cu trecere episcop a existat în eparhia sârbească (108. 4 Decemvrie 1830. — Arhiva sârbească, Timișoara.) zădul de moarte a fost indus în matricula moror de preotul românesc al satului, Dimitrie țăran. „Robul lui Dumnezeu Iosif Putnic episcopul Timișului, locuitor în Timișoara, ispovedu-se mai nainte păcatele sale înaintea preotului Dimitrie Hotăran, parohialnic al sfintei biserici Hramul Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, care se află în — și s'a cuminecat sfintele Taine, au răposat în luna Noemvrie 4, anul 1830. Și s'au îngropat în pământ luna și ziua ceace s'au pus sub anul în mijzul bisericii catedrale a Timișorii.”

Mai în anii trecuți țărani bătrâni îmi poșteau de vlădica Putnic, care avea mari hereli de cai și cirezi de vite în Șimand și care zile de sărbătoare șezând afară pe prispă admiră jocul tinerilor iar pruncilor de școală părtea la bani. Un lucru curios, a fost un mare critist, căci o matroană bătrână din satul meu, e a cumpărat curtea, avea la ea o mulțime caiete despre seansurile ținute în curtea de malul lacului. A fost un om mai mult pentru ne, decât pentru biserică și aceasta mult la put pe metropolitul Stratimirovici. Văzând mitropolitul năravurile vesele ale episcopului Putnic forma unei glume, a început odată să-l do-

jenească zicând „Tată Iosife! Cum de tu dai circulare poporului, ca el să țină posturile și tu ca episcop nu postești, la ce Putnic a răspuns: „Tată Ștefane! Cum poate un biet călător ca mine să postească, când tot pe drum se află”. Și la aceasta mitropolitul a ris una bună și au vorbit altele. Notez, că cuvântul putnic înseamnă în limba slavă călător. (Auzită dela episcopul actual Dr. Leticii din Timișoara, când lucrăm în arhiva sârbească.)

În grădina bisericii ortodoxe din Șimand la dreapta spre răsărit și azi se află obeliscul familiei Putnic cu epitaful scris în patru limbi, sub care își doarme somnul cel de veci mama și sora episcopului, Ana, moartă la anul 1821. Monumentul s'a așezat în anul 1832 în ziua când Maria de Putnic mama episcopului a răposat.

Pentru curiozitate reproduc primul epitaf scris în limba românească și ca dovadă, că mama episcopului a fost de origine ungurească și nu română cum susține Tribuna din anul 1908. Stăi călătorule! Aicea odihnesc bunătatea, frumsețea și îndurarea a genului femeiesc prea iubita Ana, soția lui I. Palik Uceveni, domn în Furlok. Maica fiilor Ioan și Alexandru în floarea anilor numărând 32 de primăveri. Fiica Marii soaței Dimitrie de Putnik, născutei Saploneai de Tivodory Mumei în toată Europa cunoscutului și preaiubitului Iosif, episcop de Timișii și a heroicescului ofițir Pavel. În veci Pomenirea lor! Pus-sau la anul 1832 29 Mai în orașielu Șimand. În ziua când Maria de Putnik au răposat.

Corneliu Leucufia, preot.

Comunicația telegrafică între Budapesta și teritoriile ocupate s'a sistat.

Aviz.

Preluarea imperiului asupra teritoriilor locuite de români este împreună cu datorința de a administra și apăra bunul statului și al cetățenilor.

Consiliul Dirigent Român numai așa își poate îndeplini această datorință, dacă și cetățenii acestui teritor, pe lângă disciplina, ce au să observe, contribuie cu toate mijloacele la consolidarea finanțelor, destul de sdruncinate de atâți ani, a teritorului desrobit.

Cu toții știm, că în timpul războiului, dar mai cu seamă în ultimii doi ani de nesiguranță, o mare parte a cetățenilor, nu și-au achitat de loc sau și-au achitat numai în parte dările și impozitele față de fostul stat ungar, care nu numai că n'a avut energia morală de a putea încassă aceste pretensiuni, dar în urma urcării enorme a prețurilor articolelor de alimente și alte materii absolut necesare pentru trai, a fost silit, pe lângă marile cheltuieli de războiu să urce salariile tuturor funcționarilor de stat și administrativi, îngreunând și mai mult budgetul statului.

În urma demoralizării publicului din partea guvernului revoluționar ungar, am ajuns într'un așa stadiu, încât publicul pretinde dela stat numai jertfe, numai asignări de ajutoare de bani, sub diferite titule, în schimb însă nu voiește să știe, că statul nu are de unde acoperi aceste sume, nu voiește să priceapă că guvernul acela revoluționar, ca să astupe gura celor nemulțămii, tipărește zilnic la bancnote, cari nu au nici o bază reală și prin aceasta valoarea coroanei, cu timpul, scade la nul.

Între astfel de împrejurări a preluat Consiliul Dirigent Român imperiul asupra teritoriilor românești din fostul regat ungar.

Consiliul Dirigent Român voiește cu toată hotărârea să pună o bază solidă statului nostru, din nou înființat, nizuindu-se mai întâi a încassă restanțele de dări, impozite, aruncuri, etc., cari sunt de lipsă pentru susținerea ordinii și a mecanismului statului deci a trimis nota circulară, cătră toate direcțiunile financiare cu privire la încassarea restanțelor de dare, impozite, aruncuri.

Dorind, ca publicul, cetățenii contribuenți să-și țină nu numai de datorie cetățenească strictă, dar și de o datorință morală a-și achita deobligamentele lor față de noul stat, Vă rugăm și pe d-voastră să binevoiți în coloanele ziarului d-voastră a atrage atențiunea cetățenilor la această datorință, nemai așteptând, ca forurile administrative să fie necesitate a încassă pretensiunea statului pe cale execuțională, căci în timpurile aceștea mari, nu constituie absolut de loc decorul unui cetățean și în deosebi unui român spre decor, dacă merge executorul la casă spre a-l constrânge de a-și plăti datoria, ce o are față de statul român.

Sibiu, 10 Februarie n. 1919.

Dr. Aurel Vlad, șeful resortului finanțelor.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș, profesor**

Nr. 172/1919.

Edict.

Ni s'a făcut arătare, că preotul Ioan Balint din Bunea, de vreme mai îndelungată și-a părăsit oficiul și parohia fără a avea concediu, lăsându-și credincioșii fără îngrijire sufletească.

Deci prin aceasta provocăm pe numitul preot, ca în termen de 30 zile să se prezinte înaintea subsemnatului Consistor, spre a-și relua funcțiunea în parohie, pentru că la din contra va fi considerat de abzis și parohia dânsului din Bunea se va declara vacantă.

Arad, din ședința consistorială a senatului bisericesc ținută în 28 Ianuarie v. 1919.

Consistorul ort. român din Arad.

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante **Arad-Gaiu**, se publică concurs în organul diecezan „Biserica și Școala”. Emolumintele sunt: 1. Bir preotesc: dela fiecare număr de casă cu pământ o măsură (30 litre) de grâu. Ceice n'au pământ,

răscumpără birul în bani după prețul curent (maximat), dela zilieri câte 5 cor de familie. 2. Stolele îndatinat. 3. Locuință în natură. 4. Eventualul ajutor dela comuna politică și eventuală întregire dela stat. pe cari însă parohia nu le garantează.

Alesul va avea să catehizeze la școala parohiei și la școlile străine din comună.

Cererile de concurs, ajustate cu toate documentele recerute pentru parohii de clasa a doua (II) și adresate comitetului parohial din Arad-Gaiu au să se înainteze Preaonoratului oficiu protopopesc gr.-or. rom. din Arad până la 12/25 Martie a. c., inclusive, iar petenții în termenul concursual — observând prescripțiile regulamentare — și pe lângă prealabilă incunoștințare a protopresbiterului vor avea să se prezinte în sf. biserică din Arad-Gaiu în vre-o Duminică ori sârbătoare, spre a-și arăta desteritatea în rituale și oratorie, — iar încât vor fi din altă dieceză vor avea să dovedească, că pentru a recurge au consimțământul Consistorului respective a Episcopului diecezan.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Traian Vațian*, protopresbiter.

—□—

3—1

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. III din **Voivodeni** (Körösvajda) se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala.” Emolumentele 1. Casă parohială cu grădină și supraedificate. 2. Sesia parohială (16 jug. catr. pământ arător) după care darea o va plăti alesul. 3. Stolele legale. 4. Birul legal. 5. Intregirea dotației dela stat, pentru care parohia nu garantează.

Alesul se va îngriji de curățirea și ținerea în ordine a edificiilor parohiale și a gardului dela grădina parohială.

Alesul va avea să catehizeze elevii școlari fără altă remunerație.

Reflectanții au să-și înainteze recursurile ajustate regulamentar și adresate comitetului par. Oficiului protopresbiterial gr.-or. român din Buteni. având în termenul concursual a se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Voivodeni.

Reflectanții din alte dieceze pe lângă literele demisionale trebuie să alătore la documente și act despre concursul Arhiereului Diecezei noastre ori al Ven. Consistor, că pot competi la această parohie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *F. Roxin*, protopresbiter.

—□—

3—1

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii **învățătorescilor cantonale** din comuna **Căprioara** (Káprevár) cottul Carășeverin prin aceasta se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios diecezan „Biserica și Școala.”

Emolumentele încopciate cu postul învățătoresc. sunt:

1) Salar în bani dela comuna bisericească 1000 cor.;

2) 2 jughere pământ fânaț în preț de 200 coroane;

3) Scripturistica 20 cor. 4) Pentru participare la conferință 20 cor. 5) Cvarțir și grădină în natură. 6) Venitele cantonale obicinuite.

Pentru curățirea și încălzirea salei de învățământ, precum și ținerea în curățenie a edificiului școlar pe dinafară se îngrijește comuna bisericească, iar încălzirea și curățirea locuinței învățătorescilor cade în sarcina învățătorului ales.

Intregirea recerută a salariului în sensul legilor în vigoare se va cere dela stat.

Dela învățătorul ales se recere să conducă strana, să instrueze școlarii, în cântările bisericești, să-l conducă și supravegheze în duminici și sârbători la sf. biserică și alte funcțiuni liturgice.

Reflectanții la acest post se vor prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare la sf. biserică din Căprioara pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic, iar cererile de concurs, ajustate conform regulamentului cu documente originale și adresate comitetului parohial din Căprioara se vor înainteza On. Oficiu protopresbiterialdin Lipova.

Din ședința comitetului parohial gr.-ort. rom. din Căprioara (Káprevár) ținută la 1/14 Decemvrie 1918.

Iuliu Lăzărescu, președ. *Ioachim Toma*, notar. În conțelegere cu *Fabriciu Manuilă* ppsb. și inspector de școale.

—□—

3—1

Pentru îndeplinirea postului **învățătoresc** vacant din **Șag** (Temesság) protopopiatul Timișoara, devenit vacant prin strămutarea învățătorului Antoniu Nevrinceanu, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicarea în organul diecezan „Biserica și Școala.”

Venitele sunt: Salar de 1200 cor. pentru învățător începător respective salariul corespunzător anilor de serviciu computabili. 400 cor. ajutor de răboiu pe durata acestuia. — Cvarțir liber cu 2 odăi și grădină corăspunzătoare. Pentru conferință și scripturistica câte 20 cor. de tot 40 cor. și în fine pentru conducerea corului vocal pe 4 voci va primi anual un onorar de 200 coroane.

Alesul învățător va avea îndatorirea ca să provadă și cantoratul și să conducă elevii în toată Duminica și sârbătoarea în sfânta biserică și să instruiască și să cânte cu dâșii răspunsurile sfintei liturghii fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poțitiți și înainteza în termenul concursual documentele lor original (extras de botez, atestat de școlile medii, diploma învățătoresc, atestat de apartinență, atestat de față cu îndatoririile sale față cu miliția și în fine eventualele atestate de serviciu) însoțite de un petit adresat comitetului parohial din Șag, la Preaonoratul Oficiu protopopesc tractual din Timișoara și să se prezinte în vre-o Duminică sau sârbătoare în sfânta biserică din Șag spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Șag, din ședința com. par. ținută la 7/20 Oct. 1918.

George Rusu, m. p. președinte al com. par. *Nicolae Savii* con. p. notar ad-hoc.

În conțelegere cu: *Ioan Oprea*, protopop.

—□—

3—2

Pentru îndeplinirea postului **învățătoresc** dela școala confesională ort. română din comuna **Bodrogul-nou** să escrie concurs cu termen de 30 zile dela întâia publicare în organul oficios „Biserica și Școala.”

Venitele sunt: 1. În bani gata 1200 cor. 2. Cvarțir corespunzător. 3. Stolele îndatinat. 4. Intregirea dela stat pusă în curgere cu rescrip-tul ministerial Nr. 149961/1913.

Comuna se va îngriji de încălzitul salei de învățământ.

La acest post se admit a recurge învățători, eventual învățătoare, având a-și trimite cererile lor ajustate în regulă, și adresate comitetului parohial P. On. Oficiu protopresbiterial din Vinga, iar dâșii sunt rugați a-se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în biserică sf. mănăstiri Hodoș-Bodrog spre a-se face cunoscut poporului.

Din ședința comitetului parohial ținută la 16/29 Septemvrie 1918.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Ioan Oprea*, adm. ppsb. a Vingei.

—□—

3—2

Pentru îndeplinirea postului **învățătoresc** vacant dela școala confesională gr. or. rom. din **Roșia** (Rósa) tractul Radna, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala.”

Emolumentele sunt: 1. În bani gata 600 cor. 2. 20 metri lemne de foc pe seama învățătorului à 20 cor. = 400 cor. 3. Usufructul grădinei școlii 100 cor. 4. Pentru participare la conf. inv. 24 cor. 5. Pentru scripturistica inv. 10 cor. 6. Locuință corespunzătoare în edificiul școlii, folosirea supraedificatelor. — Intregirea salariului învățătoresc în conformitate cu art. de lege XIV din 1913 se va cere dela stat.

Alesul învățător se va îngriji din al său pentru curățirea locuinței sale, școala și partea externă a edificiului școlar se va îngriji comuna bisericească.

Învățătorul este îndatorat să conducă strana, să instruiască școlarii în cântările bisericești, să-l conducă și supravegheze în sfânta biserică în Duminici și sârbători și la alte funcțiuni fără altă remunerație.

Reflectanții sunt poțitiți, ca recursurile lor ajustate cu documentele de cvalificație apoi cu atestatul de apartinență și de serviciu și adresat Comitetului par. din Roșia să le înainteze în termenul concursul P. on. oficiu protopresbiterial în M.-Radna, iar dâșii să se prezinte sub durata concursului în vre-o Duminică ori sârbătoare în sfânta biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Dat în Roșia la 26 Aug. (8 Sept.) 1918 d. ședința comitetului parohial.

Petru Vesa, m. p. președ. comit. par. *Ada Roman*, m. p. not. comit. par.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu*, p. protopresbiter tract. și inspector școlar.

—□—

3—

Pentru îndeplinirea parohiei **Tămașda** (comitatul Biharia), protopopiatul Tinca, cu termen de 30 zile dela prima publicare în jurnalul „Biserica și Școala.”

Venitele acestei parohii sunt: 1. Casa parohială cu grădina și supraedificatele ei. 2. U sesiune de pământ arător de 30 jughere 1053. 3. Imaș în com. 1 jugăr 865. Dela fiecare litre bir, dela cei cu pământ jumătate grâu și mătate cucuruz, dela cei fără pământ numai cucuruz. 5. Stolele îndatinat. 6. Eventualul ajutor dela stat. Alesul va suportă sarcinile publice după dotațiunea sa și va fi dator la catehi în școlile din parohie fără altă remunerație dela parohie.

Parohia fiind de clasa I, reflectanții vor dovedi că posed asemenea cvalificație și să se prezinte în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Tămașda, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorice, iar recursurile lor instruite conform regulamentului, adresate comitetului parohial, le vor înainteza scrisului protopresbiter în Méhkerék.

Se observă că alesul va împărți venitul cu văduva conform regulamentului.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Nicolae Rocsin*, ppsb.

—□—

3—

Aviz.

Secția propagandei naționale s'a îngriji ca să apară în curând **colecții de cântece naționale**, azi de mare trebuință pentru fiecare comună românească. Publicația se face în broșuri separate, ca: 1. Cântece naționale pentru 2 voci (școlari) prețul 6 Cor. 2. Cântece naționale pentru cor de bărbați prețul 10 cor. 3. Cântece naționale pentru cor mixt prețul 12 cor. Colecțiile cu posta subînțelese în preț. Broșurile se în lucrare și apar în termen de 2—3 săptămâni. Fiecare comună românească să grăbească și comandă fără întârziere trimițând prețul la adresa: Dr. Ioan Suci, Sibiu strada Cărnău Nr. 4. etajul I. Nr. 46. Venitul curat al acestor întreprinderi este menit pentru augmentarea „Fondului pentru propaganda românească”. Sibiu 18 Dec. n. 1918. *Secția Propagandei Naționale*

—□—

10—

Dr. Cornelia Moga fost asistent clinic la clinica de interne din Budapesta, aduce la cunoștință onor. public că s'a strămutat la **Arad, str. 3 Nr. 1/b**, unde ordonează zilnic pentru boale interne și de nervi. Totodată deschide laborator pentru cercetări chimice, bacteriologice, terapeuțice și laborator Röntgen.

Aviz.

Prin aceasta aducem la cunoștința publică, că

Croitoria Diecezană

(strada Deák Ferencz Nr. 35) și-a reînnoit activitatea.

Primește

pentru renovare, transformare, întocmire: haine civile și îmbrăcăminte prețioasă. Confeționează: haine civile ornate bisericești, prapori, steaguri, epitafe, perdele, măsaie etc. etc. :: prompt și pe lângă prețuri convenabile

Cu stimă:

Librăria Diecezană, Arad